

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (51)

Вінниця, 2026

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367

Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 8 від 19 лютого 2026 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.; **відповідальний редактор:** методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

*Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції*

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(51) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2026. 160с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2026

ЗМІСТ

ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

БАБІЙ АЛЛА, ІСКРА СВІТЛАНА ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УНІКАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ЇЇ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ	3
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СМІРНОВА СВІТЛАНА, КОНІЧЕК ТЕТЯНА, ДУДКЕВИЧ НАТАЛІЯ ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: УСНИЙ ЖУРНАЛ ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ	9
БЕРЕЖАНСЬКА ОЛЬГА МИСТЕЦЬКА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ АМАТОРСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	20

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНОЗНАВСТВА

БАДАЛОВА ЛЮДМИЛА ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	31
БАКАЛОВА НАТАЛІЯ ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ДЕРЖАВИ.....	32
ДРОВОЗІЮК ЛІДІЯ ОСВІТА ЯК ЦІННІСТЬ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗРІЗ	35
МАШТАЛЯР ЙОСИП ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ЗВУК: ЯК СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ ФОРМУЄ ЦІННОСТІ МОЛОДІ.....	39
КОЛЕСНИК ОЛЕКСАНДР, КОЛЕСНИК ОЛЕНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖ АКАДЕМІЧНОЮ ІСТОРІЄЮ ТА СУСПІЛЬНИМ ЗАПИТОМ.....	41
ПОХИЛЮК ОЛЕНА, ЮРЧАК КРІСТІНА НОВИЙ ПРАВОПИС У ЗМІ: АНАЛІЗ ДОТРИМАННЯ НОРМ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ	51
ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО, МАРТИНЮК ВІКТОР, БИСТРИЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІННИЦЬКОГО ПОВІТУ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	56

КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА: СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

РУДА ТЕТЯНА МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ	60
КОНОПКО ОЛЬГА КРОКУЮЧИ РАЗОМ: ЯК ВИХОВАТЕЛЬ-МЕТОДИСТ ФОРМУЄ КОМАНДУ ОДНОДУМЦІВ	62
СТЕПОВА АЛЛА ОБРАЗИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ У ХУДОЖНІХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ	66
ДИМІНСЬКА ВАЛЕНТИНА, ПЕКУРАРУ ЛЮДМИЛА ВЧИМОСЯ У КЛАСИКІВ	72
ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТІТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	79
ХОМІЩЬКА НАТАЛІЯ, ІЩУК ВІКТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ.....	82

ШЕРШУН ГАЛИНА РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ СВІДОМОГО СТАВЛЕННЯ ДО БЕЗПЕКИ ЯК ЧАСТИНИ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	85
МИХАЛЬЧИШИНА ЛАРИСА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЕРЖАВИ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ	87
ЛЕЛЯК ЛЮДМИЛА ПРОЦЕС РЕКРЕАЦІЇ ПІСЛЯ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ	90
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ РОЛЬ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	95
ЛИМАР ОЛЕНА ОСВІТА У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ОСНОВА ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕСІВ	102
ПОХИЛЮК ОЛЕНА МОРАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	105
НЕЧИПОРЕНКО ТАЇСІЯ ДИТЯЧІ СВЯТА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ТВОРЧО. ВЕСЕЛО. ЦІКАВО.	107
НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ, СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	112
ТЕРЕЩУК АНДРІЙ ВАЛЕОЛОГІЧНА ТА МОРАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЦІ Я.-А. КОМЕНСЬКОГО	117
БУГА ОКСАНА, ДЯЧЕНКО ВІКТОРІЯ НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК ТА ВМІННЯ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ	121
ВДОВІНА КАТЕРИНА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ	124
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	127
ВОЛКОДАВ ТЕТЯНА ЗАСТОСУВАННЯ МАТРИЧНИХ МЕТОДІВ У ЕКОНОМІЧНОМУ АНАЛІЗІ ТА МОДЕЛЮВАННІ.....	131

МОВА І ЛІТЕРАТУРА У СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

КУЦЕНКО ТЕТЯНА ІНОЗЕМНІ МОВИ ТА ЕТИКА МІЖНАЦІОНАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ШЛЯХ ДО ПОРОЗУМІННЯ	139
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	141
ГОЛОВАНІЮК ВАЛЕНТИНА, ГЕДЗ ДАР'Я «ЖИТТЯ НА ОБОЧИНІ»: МАРГІНАЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ В РОМАНІ М. КАННІНГЕМА «ДІМ НА КРАЮ СВІТУ»	146
УСИК МАРІЯ СЛІПІ ПРОРОКИ ВОЛІ: ТРАГЕДІЯ ТА ТРИУМФ УКРАЇНСЬКОГО КОБЗАРСТВА.....	149
ШУЛИЧЕНКО ОЛЕКСІЙ ГАМЛЕТ ЯК ПРЕДСТАВНИК НОВОГО ПОКОЛІННЯ. ТРАГЕДІЯ І ТРИУМФ	152
ШЛІХТЕНКО ЮЛІЯ, КУЛІЧЕНКО АНГЛЕЛІНА-АНАСТАСІЯ THE USE OF FIGURATIVE LANGUAGE IN CONTEMPORARY ENGLISH SONG LYRICS.....	154
ЛОБОДА МАРІЯ АВТОРСЬКА ПОЕЗІЯ «Я – ТАНК, Я – ВІЙНА, Я – ВБИВАЮ».....	158
ВИМОГИ до написання статей	159

10. Горбов, А.С. Постановка видовищно-театралізованих заходів. упоряд. О. Колонькова. Київ: Шк. світ, 2010. 121 с.
11. Класному керівнику: колективні творчі справи / упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко. Київ: Шк. світ, 2010. 128 с.
12. Класному керівнику: творчі прийоми у виховній роботі / упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко. Київ: Шк. світ, 2010. 135 с.
13. Григор'єва, Л.І., Назаренко, Т.Г. Організація та проведення дитячих свят. Київ: Шк. світ, 2010. 128 с.
14. Бондаренко, Н.В. Як організувати дитяче свято. Київ: Шк. світ, 2012. 108с.

Стаття надійшла до редакції

12 лютого 2026р.

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

УДК 378.147.091.33 – 027.22:37

НАДКЕРНИЧНА ЛЮБОВ,

завідувачка практикою

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА

заступник директора з навчально-виробничої роботи

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract: *The article analyzes the role of the educational environment of a modern school in the formation of a student's personality. It is noted that pedagogical practice is an important tool for understanding the problem of the educational environment and, at the same time, an effective means of forming the teacher's professional competence in the field of creating conditions for the development of the child.*

Key words: *personality, environment, educational environment, joint activity, interpersonal interaction, future teachers, pedagogical practice.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти в Україні дедалі більше орієнтується на особистісно орієнтоване та компетентісне навчання, що передбачає не лише оновлення змісту освіти, а й зміну умов, у яких відбувається освітній процес. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування такого освітнього середовища, в якому учень буде активним суб'єктом діяльності, де задовольнятимуться потреби його особистісного розвитку, світогляду, ціннісних орієнтацій, соціальної зрілості.

Освітнє середовище є просторово-педагогічною системою, що включає умови, відносини, технології, цінності й практики, які створюють передумови для всебічного розвитку дитини. Воно є своєрідним ключовим чинником розвитку компетентностей учнів та визначає, чи буде дитина почуватися в школі безпечно, чи матиме можливість вільно висловлювати власну думку, чи сформується в неї критичне мислення, мотивація до навчання, відповідальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження

середовища визначається українськими та зарубіжними вченими як одне з найважливіших педагогічних завдань. Науковці трактують освітнє середовище як сукупність умов і впливів, що створюють основу для навчання, виховання і розвитку. Ці умови включають організацію простору, педагогічні технології, зміст освіти та взаємодію учасників.

Вплив середовища на розвиток творчого потенціалу особистості вивчали А. Макаренко, В. Сухомлинський, О. Захаренко; культурного середовища – Н. Романченко, А. Трошева; освітнього – А. Воронін, С. Дерябо. Ідея виховання через освітнє середовище знайшла практичне втілення в педагогіці І. Беха, І. Зязюна, Н. Гузій, О. Пометун, О. Савченко. Глибшому розумінню проблеми допоможуть роботи Н. Бібік, Т. Вакуленко, С. Вітвіцької, Н. Гонтаровської, О. Дубасенюк, А. Цимбалару, Р. Шияна та ін.

Метою нашої статті є аналіз особливості впливу освітнього середовища на формування особистості у контексті педагогічної практики майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу. Проблема створення якісного освітнього середовища закріплена у низці нормативних документів України. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» наголошує: «Не може бути Нова українська школа без нового освітнього середовища, яке відповідатиме сучасним підходам до навчання і виховання». Документ підкреслює, що освітнє середовище має бути гнучким, інклюзивним, орієнтованим на співпрацю та розвиток ключових компетентностей. [7]

У Законі України «Про освіту» вводиться поняття безпечного та здорового освітнього середовища, яке трактується як сукупність умов, що забезпечують фізичну, психологічну та соціальну безпеку учасників освітнього процесу.

Державні стандарти початкової та базової середньої освіти також визначають вимоги до освітнього середовища, зокрема щодо забезпечення діяльнісного, компетентнісного й особистісно орієнтованого підходів до навчання.

«Усі школярі гідні навчатися в середовищі, де забезпечені їхні потреби – базові потреби, потреби у навчанні, створені додаткові умови (для дітей з особливими освітніми потребами)», зазначає Н. Бібік. Дослідниця стверджує, що «учні мають можливості робити власний вибір, розвивати нові та удосконалювати наявні практичні навички, отримувати нові знання, зміцнювати своє позитивне ставлення до інших» [4, с.41].

У сучасній педагогічній науці поняття «освітнє середовище» розглядається різними авторами як складне, інтегративне й цілісне явище, що поєднує матеріальні, соціальні, психологічні та дидактичні складові освітнього процесу. Аналіз наукових джерел засвідчує різноплановість трактувань поняття «освітнє середовище», що зумовлено складністю самого феномена та різними дослідницькими позиціями.

С. Вітвіцька визначає освітнє середовище як «сукупність інформаційних ресурсів освітнього закладу, технологій навчання і забезпечення навчального процесу, реалізованих на основі єдиних принципів побудови та концепцій» [2, с.14]. У цьому підході наголошується на ресурсному та технологічному вимірі середовища, що

підкреслює його організаційно-дидактичну функцію.

О. Савченко трактує це поняття як «сукупність педагогічних, психологічних, організаційних і матеріальних умов, що забезпечують ефективне навчання, виховання і розвиток учнів» [7, с. 56]. Дане визначення є більш комплексним, оскільки охоплює не лише матеріально-організаційні компоненти, а й психолого-педагогічні чинники, що безпосередньо впливають на становлення особистості дитини.

Важливий акцент на діяльнісному аспекті освітнього середовища робить О. Пометун, зазначаючи, що «освітнє середовище повинно створювати умови для активної пізнавальної діяльності учнів, їхньої самостійності та відповідальності за результати навчання» [5, с.112]. У цьому контексті середовище розглядається як простір розвитку суб'єктності учня, формування його автономії та здатності до усвідомленого навчання.

На необхідність оновлення дидактичних підходів у зв'язку з упровадженням поняття освітнього середовища вказує А. Малихін: «введення поняття «освітнє середовище» спрямовує пошук нових дидактичних підходів до здійснення якісної освітнього процесу» [8, с.22]. Це положення підкреслює інноваційний потенціал концепції освітнього середовища, яка орієнтує педагогіку на переосмислення ролі вчителя, учня, методів і форм навчання.

Освітнє середовище безпосередньо впливає на всі сфери розвитку особистості дитини. Передусім воно визначає рівень пізнавальної активності учнів, їхню навчальну мотивацію та інтерес до здобуття знань. Сприятлива атмосфера взаємоповаги й підтримки стимулює розвиток

упевненості в собі та позитивної «Я-концепції».

Важливим аспектом дослідження освітнього середовища є аналіз педагогічної практики, оскільки саме в умовах реального освітнього процесу майбутній педагог має змогу не лише застосувати теоретичні знання, а й усвідомити особливості функціонування освітнього середовища як чинника формування особистості школяра.

Педагогічна практика виступає середовищем професійного становлення самого здобувача освіти, адже вона формує педагогічне мислення, рефлексію, відповідальність і готовність до самостійної діяльності. Водночас практика дозволяє здобувачу-практиканту побачити, як саме освітнє середовище впливає на розвиток особистості учнів, їхню мотивацію, поведінку, емоційний стан і рівень навчальних досягнень.

Під час педагогічної практики майбутні вчителі можуть цілеспрямовано проєктувати елементи освітнього середовища: організовувати простір класу, добирати методи й форми роботи, формувати атмосферу взаємоповаги. І. Бех підкреслює, що «особистісно орієнтоване освітнє середовище формується насамперед через педагогічну взаємодію, стиль спілкування вчителя та його ціннісні орієнтації» [1, с. 64].

У цій статті ми зупинимося лише на двох видах практики з усієї стрункої системи практичної підготовки: на початковому крокові – пропедевтичній психолого-педагогічній практиці – і фінальному етапі – виробничій (переддипломній) педагогічній практиці. Саме порівняння початкового і завершального етапів дає можливість побачити не тільки те, яку роль відіграє освітнє середовище, а й як воно сприяє

формуванню професійної компетентності майбутніх педагогів.

Пропедевтична психолого-педагогічна практика зазвичай є першим етапом входження здобувача освіти у професійну діяльність. Під час проходження цього виду практики здобувач спостерігає та аналізує такі аспекти освітнього середовища: організацію навчального простору (розміщення парт, наявність дидактичних матеріалів, куточків для самостійної роботи); стиль педагогічного спілкування вчителя з учнями; рівень залученості учнів до навчальної діяльності; атмосферу безпеки та підтримки у класі. Дані свідчать, що в класах, де вчитель застосовує демократичний стиль спілкування, учні проявляють більшу активність, не бояться висловлювати власну думку, частіше ініціюють запитання. Такий тип освітнього середовища можна вважати розвивальним, оскільки він сприяє формуванню впевненості в собі та позитивної самооцінки.

У межах цього виду практики здобувач освіти також здійснює елементи психолого-педагогічного аналізу особистості учнів та учнівського колективу. Особливу увагу майбутні педагоги приділяють тому, як освітнє середовище впливає на міжособистісні стосунки в класі, рівень тривожності учнів, особливості мотивації до навчання, адаптацію дітей до вимог шкільного життя.

Аналіз результатів анкетування учнів («Чи комфортно вам у класі?»), бесіди з учителем («Як ви формуєте освітнє середовище?») дозволяє зробити висновок, що психологічно комфортне середовище, у якому панує повага та підтримка, позитивно впливає на емоційний стан учнів і створює

умови для гармонійного розвитку особистості.

Пропедевтична психолого-педагогічна практика розширює уявлення здобувача освіти про освітнє середовище, оскільки воно розглядається не лише в межах уроку, а й у системі виховної роботи. Саме позаурочна діяльність (класні години, гуртки, проекти, волонтерські ініціативи) значною мірою формує ціннісні орієнтації учнів та їхню громадянську позицію. У процесі проведення виховних заходів здобувач-практикант безпосередньо впливає на формування освітнього середовища класу. Наприклад, організація години спілкування на тему «Що ми знаємо про толерантність?», «Як правильно дружити?», «Сила доброти: як допомогти тим, хто поруч», «Слово тримай, обіцянки виконуй» сприяє формуванню моральних якостей, відповідальності та культури спілкування. Практика показує, що активне залучення учнів до групових форм роботи, дискусій, рольових ігор під час виховних заходів створює атмосферу партнерства та співробітництва, що є важливою характеристикою сучасного освітнього середовища.

Виробнича (переддипломна) педагогічна практика є найбільш значущим етапом професійної підготовки майбутнього педагога, оскільки на цьому етапі здобувач освіти виступає вже не лише як спостерігач, а як повноцінний суб'єкт педагогічної діяльності. Саме під час виробничої практики майбутній учитель отримує можливість цілеспрямовано формувати освітнє середовище та оцінювати результати власного педагогічного впливу.

Особливість цієї практики полягає в тому, що практикант самостійно планує та проводить уроки, обирає методи і форми

навчання, організовує взаємодію в класі, здійснює виховну роботу, аналізує результати своєї діяльності. Усі ці компоненти безпосередньо пов'язані з проєктуванням освітнього середовища.

Під час проведення уроків здобувачами освіти активно застосовувалися такі інтерактивні методи навчання, як робота в парах і групах, мозковий штурм, метод «Мікрофон», дискусії тощо. Використання цих методів сприяло розвитку комунікативних умінь учнів, формуванню навичок співпраці та відповідальності за спільний результат.

Зокрема, під час проведення уроків з використанням групової роботи практикантами помічено, що навіть менш активні учні почали включатися в обговорення, відчуваючи підтримку з боку однокласників. Це свідчить про позитивний вплив освітнього середовища, побудованого на принципах співробітництва.

Однією з основних задач педагогічної практики є створення на уроках атмосфери психологічної безпеки. Для цього майбутні педагоги застосовували такі педагогічні прийоми: доброзичливе звертання до учнів, створення ситуації успіху, підтримка навіть частково правильних відповідей, заохочення ініціативи, використання рефлексивних вправ наприкінці уроку. Спостереження показали, що учні поступово почали активніше брати участь у роботі на уроці, менше боялися неправильно відповісти, зробити помилку, зростає впевненість дітей у власних можливостях.

Важливою складовою виробничої (переддипломної) практики є самоаналіз педагогічної діяльності. Самоаналіз дозволяє здобувачеві освіти усвідомити, наскільки ефективно йому вдалося створити

розвивальне освітнє середовище, які методи виявилися результативними, а які потребують удосконалення. У процесі самоаналізу практичної діяльності було встановлено, що найбільш ефективними для формування позитивного освітнього середовища є використання інтерактивних методів навчання, постійний зворотний зв'язок з учнями, створення атмосфери підтримки й довіри, урахування індивідуальних особливостей школярів.

Водночас, як зазначено у звітній документації практикантів, труднощі виникали під час роботи з учнями з низькою навчальною мотивацією, що підтверджує необхідність подальшого вдосконалення професійних умінь у сфері педагогіки та психології.

Отже, це підтверджує, що навіть незначні зміни в організації освітнього середовища (використання групових форм роботи, позитивна комунікація, підтримка ініціативи учнів) позитивно впливають на активність та мотивацію дитини. Для цього майбутні вчителі повинні навчитись оцінювати ефективність застосованих методів і технологій, а також коригувати свою діяльність відповідно до змін, що відбуваються в освітньому середовищі.

Висновки. Отже, освітнє середовище є одним з провідних чинників формування особистості в сучасній освіті. Його зміст і якість визначають не лише рівень навчальних досягнень учнів, а й характер їхнього особистісного розвитку, становлення ціннісних орієнтацій, соціальної зрілості та громадянської позиції. А педагогічна практика дає змогу майбутньому педагогу усвідомити власну роль у формуванні особистості учнів, оволодіти практичними інструментами створення розвивального середовища,

КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА: СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
сформувати професійну рефлексію, діяльності.
підготуватися до самостійної педагогічної

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку. Київ : Либідь, 2020. 320 с.
2. Вітвицька С. С. Реалізація гуманістичної парадигми в освітньому середовищі закладів вищої освіти.: *збірник матеріалів XXVI Міжнародної науково-практичної конференції 6-7 грудня 2022 року*. С. 12–17. URL: [https://eprints.zu.edu.ua/36647/1/Вітвицька %20С.С..pdf](https://eprints.zu.edu.ua/36647/1/Вітвицька%20С.С..pdf)(дата звернення: 14.01.2026)
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 14.01.2026)
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. — Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : навч.-метод. посіб. Київ : Освіта, 2021. 192 с.
6. Про освіту : Закон України від 21.11.2021 №2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>(дата звернення: 14.01.2026)
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник. Київ : Грамота, 2020. 504 с.
8. Формування особистості в освітньому процесі: теорія і практика : колективна монографія / за ред. І. М. Барбашової, Л. М. Ярошук. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2022. 224 с.

*Стаття надійшла до редакції
03 лютого 2026р.*

ВАЛЕОЛОГІЧНА ТА МОРАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЦІ Я.-А. КОМЕНСЬКОГО

УДК 37.091.4 Коменський (17+613)

ТЕРЕЩУК АНДРІЙ

здобувач вищої освіти

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Науковий керівник – С. С. Марчук,

канд. пед. наук, завідувач кафедри загальної

педагогіки, психології та методики початкової освіти

Abstract. *The article analyzes the views of John Amos Comenius on issues of valeological and moral education within his pedagogical system. The author reveals the essence and significance of Comenius's ideas on health education presented in «The School of Infancy», where he defines the tasks of physical development, health preservation, and the formation of a healthy lifestyle. The role of moral education in the triadic aim of upbringing – wisdom, virtue, and piety – is outlined. The relevance of Comenius's pedagogical heritage for contemporary education aimed at the harmonious development of the individual is emphasized.*